

Barn i flerspråklige familier

NAFOs informasjonshefte – KURDISK SORANI

مندال له ناو خیزانی فرهماندا نامیلکه‌ی زانیاری

پیشه‌کی

ئهم نامیلکه‌ی زانیارییه تاووتوی دی - ۱۰ - پرسیار دهکات، که زورجار دایک و باوک دهیخنه‌روو سهارمت به گه‌شه‌کردنی فرهمانی لای مندال. هه‌روه‌ها نامیلکه‌که ئاراسته‌ی فرهمانی باخچه‌ی مندالان و قوتابخانه و بنکه تهنه‌رووستییه‌کانیش کراوه، وه ده‌کرتیت وهک ده‌ستپیکیک بۆ گفتوگو کردن له‌گه‌ل دایک و باوکاندا به‌کاربه‌ئیریت سهارمت به گه‌شه‌کردنی فرهمانی لای مندال.

نامیلکه‌ی زانیارییه‌که له‌سه‌ر بناغه‌ی نامیلکه‌یه‌کی سویدی به ناوی دوو زمان یاخوود چه‌ند زمانیک - ناموژگاری بۆ خیزانانی فرهمانه داریزراوه، که له لایهن پهمانگه‌ی لیکۆلینه‌وه‌ی زمان له رینکه‌بی Rinkeby کاری له‌سه‌ر کراوه (<http://modersmal.skolverket.se/>) و ئهمه‌ی به‌ده‌ستت چاپیکی ده‌ستکاری کراوی کاره‌که‌ی ئه‌وانه. نامیلکه‌که گونجینراوه له‌گه‌ل بارودوخی مندالانی فرهمان له باخچه‌ی مندالان و قوتابخانه‌کانی نوروژ.

ده‌باره‌ی فرهمانه‌یی

زوربه‌ی زوری کۆمه‌لگه‌کانی جیهان فرهمانن. زانیانی چه‌ند زمانیک توانایه‌کی به‌نرخه ههم بۆ هه‌ر تاکه مروژیک و ههم بۆ کۆمه‌لگه‌ش. زمان په‌یوه‌ندییه‌کی تووندی به وشه‌گه‌لی وهک ناسنامه، به سو‌سیال کردن و کولتوریه‌وه هه‌یه. هه‌ریوه به به‌شیک گرنه له ژیا‌نی مندال و گه‌وره دادنه‌ئیریت.

جووتزمانی هینه‌ی لایه‌نی باش و پوزمنیفی هه‌یه، که به جو‌ریک گه‌لنیک له‌و خیزانانه‌ی که دوو زمان یان زیاتر به‌کار دینن، بیر له‌وه ناکه‌نه‌وه که پشتگو‌پی به‌ن. گه‌شه‌کردنی فرهمانی لای مندالان به‌هیزتر ده‌بیت گه‌ر باخچه‌ی مندالان و قوتابخانه و کۆمه‌لگه به‌چاو‌یک پوزمنیفانه بروانه فرهمانی.

خیزانانی فرهمانه جو‌راوجورن

خیزان ده‌شیت به چه‌ند شیوازیک خاوه‌نی جووت - یاخوود فرهمانه‌یی بن.

- په‌کیک له دایک و باوکه‌که یان هه‌ردووکیان زمانیک دایکی دیکه‌یان هه‌بیت وهک له نوروژی.
- دایک و باوکه‌که زمانی دایکیان جیاواز بیت، و منداله‌که له ماله‌وه هه‌ر له سه‌مه‌تاوه گو‌ببستی دوو یان چه‌ند زمانیک ده‌بیت.
- په‌کیک له دایک و باوکه‌که یان هه‌ردووکیان له ولاتیک تر گه‌وره بووین که به‌کاره‌ینانی زمانی ماله‌وه و قوتابخانه جیاواز بوون، و اتا له ماله‌وه به زمانیک قسه‌یان کردووه و له ده‌روه به زمانیک تر.

هه‌روه‌ها گه‌لنیک خیزان جگه له دایک و باوک له باپیره و داپیره و خزم و که‌سوکاری دیکه پیک هاتون، که رۆل‌یک چالاک و به‌چاویان هه‌یه له ژیا‌نی رۆژانه‌ی منداله‌که و پیدانی بواریکی فراوان بۆ گو‌ئ لیبوون و به‌کاره‌ینانی چه‌ندین زمان.

1. نایا مندال دهنانیت له یهک کاتدا فیږی چهند زمانیک بییت؟

مندال دهنانیت له یهک کاتدا فیږی چهند زمانیک بییت. له بهشیکې گهوره جیهاندا شتیکی ناساییه، که مندال له نهمه نیکې بچوکه موه فیږی چهند زمانیک بین. جا بو نهوهی که مندال به ناستیکې پیویست گهشه به فرهمانییه که می بدات، ده بییت مالهوه، باخچه می مندالان و قوتابخانه چالاکانه هاریکاری مندالکه بکهن. زور گرنکه که گهورمکانی دوروبه می مندالکه پشتهگیر و هاندهر بن بوگه شه کردنی فرهمانیی مندالکه.

نهگه خیزانی که مینهکان زمانی دایکی خویان بیاریزن، نهوا سانتر دهنانن په یومندی به خزم و هاوریکانیان موه بکهن که له ولاتانی دیکه دهژین. مندالانی نهو جوړه خیزانان گهر زمانی دایک و باوکیان بزنان، نهوا بواریکی زیاتریان بو دهرمخسیت بو نهوه می میراتی کولتوری دایک و باوکیان بیاریزن. نهمه ناسنامه و هابستهگی مندالکه بهتینتر دهکات.

2. نهگه دایک و باوک له مالهوه زمانی دایک به کار بهینن نایا مندال فیږی نهروچی ده بییت؟

مندال نهگه زمانی دایکی به هیژ بییت، نهوا ناسانتر زمانی دووهم فیږی ده بییت. زمانی دایک و زمانی دووهم وهک دوو پشتهگیری که می یهکتر دهچن بهر نهوه. بو نمونه گهر مندالیک وشه یهکی وهک "برسی" به کوردی زانی نهوا ناسانتر فیږی ههمان وشه ده بییت به زمانی نوروژی که پیی دهنانیت «sulten».

سهرجهم دایکان و باوکان خواز یارن که مندالکانیان له قوتابخانه سهرکه وتوین. هر بو به زور به یان هیوادارن که مندالکانیان به زووی فیږی نوروژی بین. به لام نهمه بهو مانایه ناییت که دایک و باوک نیت واز له بهکار هینانی زمانی دایک بینن. دایک و باوک دهنانن هاریکاری مندالکانیان بکهن بهوهی که بواریکی فراوانیان بو برمخسینن بو بهکار هینان و فیږیونی زمانی نوروژی. ناساییترین ریگه بو گه شینن بهمه له باخچه می مندالان و له ناو گهرهک یان له گهل هاورن و ناسیوانی دایک و باوک دیته کایهوه.

3. نهگه زمانی دایکی دایک و باوک جیاواز بییت، نایا ده بییت دایک و باوک که به کامه زمان له گهل مندالکانیان قسه بکهن؟

له ناو نهو خیزاناندا که دایک و باوک زمانی دایکیان جیاوازه، نهوا باشتر وایه که هر یهک له دایک و باوک که به زمانی خوی له گهل مندالکه قسه بکات. به لام لهو کاتاندا که خیزان پیکهوه کو دهنهوه، نهوا دهکریت بهو زمانی پیکهوه قسه بکهن که ههست دهکهن زیاتر سروشتییه؛ بو نمونه به یهکیک له زمانه دایکیهکان یاخوود به زمانی نوروژی یان زمانیک که هابشه بییت له نیوانیاندا. گرنکه نهوهی که دایک و باوک بهو زمانه له گهل مندالکانیاندا قسه بکهن که خویان باشتر دهیزانن. هر وهه له نهو خیزاناندا که یهکیک له دایک و باوک که نوروژی بییت و یهکیکی تریان زمانیکې دایکی تری هه بییت، نهوا بو مندالکه و باشه، که هر یهک لهو دایک و باوک به زمانی بنهرته خویان له گهل مندالکه قسه بکهن. لهو جوړه خیزاناندا زور بهی کات زمانی نوروژی زال ده بییت. نهگه دایک و باوک که همز بکهن که مندالکه میان بیته خامنی چهند زمانیک نهوا گرنکه که پشتهگیری مندالکه بگریت بو گه شه کردنی هر دوو زمانه که.

4. نایا چی روودهدات گهر مندال زمانهکان تیکهل بکات؟

شتیکی زور ناساییه کاتیک که مندالانی فرهمان وشه می زمانه جیاواز مکان له ههمان رسته د تیکهل بکهن. هکاری نهمه نهوهی که هینتا مندالکه فیږی نهوهو زمانه جیاواز مکان له یهکتر جیا بکاتهوه. هر وهه ده شیت که مندالکه گهر پیویستی پی بوو، نهوا وشه له زمانی دووهم "قهرز" بکات. بهم ریگه می مندالکه دهیویت سوود له سهرجهم توانای زمانیهکانی وهر بگریت.

هر وهه شتیکی ناساییه گهر مندال وشهکانی نهو زمانانیهی که دهیانز انیت، له کاتی قسه کردنیاندا له گهل کهسانی تری فرهماندا تیکهل بکات. چونکه بهمه دهیانویت سوود له بواری وشه گورکی بکهن له نیوان نهو زماناندا نهمه به مبهستی دهر برینی ههست و ویستهکانیان یاخوود به مبهستی دروست کردنی هابشه یهکه له گهل نهو که ساندا که ههمان

زمانی یهکتر دهزانن نهو کاره دهکهن. نهو کهسانه‌ی که تنه‌ها یهک زمان دهزانن بۆیان زهممه‌ته لهوه تییگهن یاخوود قه‌بوولی جیگۆرکئی و نالوگۆری نیوان زمانه‌کان بکهن. لیکۆلینه‌موکان دهریانخستوه که توانینی به باشی نالوگۆرکردن له نیوان زمانه‌کان، پۆیستی به لئهاتووی و به‌ناگایی له زماندا ههیه. وه ههروه‌ها نه‌مه دیارده‌یهکی ئاسایی و وه‌زیفیه له گه‌توگۆکردنی جووت زمانه‌یه‌یدا.

له‌به‌ر نه‌وه‌ی که زمانی جیاواز له زهمینه‌ی جیا‌جیادا به‌کارده‌هینین، بۆیه شتیکی ئاساییه که مندالی فره‌زمان بواری و مه‌ودایه‌کی فراوانتر و باشترین له زمانیکدا له‌به‌ر ده‌ستدا بیت و هه‌ک له زمانیکی تردا. بۆ نمونه مندال هه‌رچه‌نده زمانی نۆروژی باشتر بزانیته ده‌بینریت که هه‌مۆل ده‌دات دهر‌باره‌ی نه‌و شتانه‌ی که له باخچه‌ی مندالان روویان داوه و تاییه‌ته به خیزانه‌کیان به زمانی دایک بیانگیر نه‌وه. مندال کاتیک که له‌گه‌ل خزم و کهسوکاری به تمه‌ندا گه‌توگۆ ده‌کات هه‌مۆل ده‌دات به زمانی دایک بدویت، به‌لام کاتیک له‌گه‌ل هاورئ و خوشک و براکانیدا گه‌توگۆ ده‌کات نه‌وا نالوگۆر به زمانه‌کان ده‌کات.

5. باشه ده‌بیت چی بکه‌ین نه‌گه‌ر له کاتی قسه‌ کردندا مندال هه‌ر به زمانی نۆروژی وه‌لامی داینه‌وه؟

دیاردیه‌کی نامۆ نیبه که مندالانی جووت زمانه له هه‌ندیک ماوه‌دا زیاتر به نۆروژی قسه بکهن، هه‌رچه‌نده دایک و باوک هه‌مۆل ده‌ده‌ن پیدایگری بکهن و به زمانی دایک قسه بکهن له‌گه‌لیناندا. له کاتی قسه‌کردندا له‌گه‌ل منداله‌کانیاندا دایک و باوک ده‌توانن یارمه‌تی منداله‌کانیان بدن به‌وه‌ی که نه‌گه‌ر منداله‌کانیان به نۆروژی قسه‌یان کرد یان پرسیاریکیان کرد، نه‌وا ده‌بیت دایک و باوک هه‌ر به زمانی دایک وه‌لامیان بده‌نه‌وه. په‌یوه‌ندی گرتن و له یه‌کتر تییگه‌یه‌شتن له‌گه‌ل مندالدا گرنگترین شته، به چاوپۆشین له‌وه‌ی که کامه زمانه به‌کارده‌هینریت. به پله‌ی یه‌که‌م نه‌وه گرنگه که گوئ له مندال بگیریت و بزانیته که منداله‌که چی ده‌ویت و هه‌ک له‌وه‌ی به‌وه‌وه سه‌رقال بین که نایا منداله‌که چ زمانیک هه‌له‌به‌زیریت بۆ قسه‌ کردنه‌که‌ی. نه‌مه په‌یوه‌سته به‌وه‌ی که دان به‌خۆدا گرتو و بین. بیگومان کاتی ده‌ویت که مندال له ژینگه‌یه‌کدا فیری زمانی دایک بیت که زمانی نۆروژی بالاده‌ست و زۆرجار پایه‌یه‌کی به‌رزتری هه‌یه و هه‌ک له زمانی دایک.

بۆ نه‌وه‌ی مندال بیه‌ته که‌سیکی فره‌مانزان نه‌وا زۆر گرنگه، که دایک و باوک به‌رده‌وام بین له قسه‌کردن به زمانی دایک له‌گه‌ل منداله‌کانیاندا. شتیکی باشه گه‌ر مندال له گه‌ر هه‌که‌یه‌دا یان نه‌وا ناوچه‌یه‌ی تیا‌یدا ده‌ژی مندال یان که‌سانی گه‌وره‌سالی تری لی بیت که هه‌مان زمانی دایکی منداله‌که بزانی، نه‌مه‌ش بۆ نه‌وه‌ی زمانه‌که له دهر‌وه‌ی خیزانه‌که‌ش به‌کار به‌هینریت. هه‌رچه‌نده مندال نه‌توانیت چالا‌کانه به زمانی زگماکی دایک و باوکی قسه بکات، نه‌وا گه‌لێک جار زۆر زیاتر تیده‌گهن و هه‌ک له‌وه‌ی که بتوانن بدوین. نه‌مه ده‌توانیت بنا‌غه‌یه‌کی پته‌و بنیادبیت بۆ نه‌وه‌ی له داها‌توودا بتوانن چالا‌کانه زمانه‌که به‌کار به‌هین.

6. ده‌توانریت چی بکرت بۆ نه‌وه‌ی پشتگیری گه‌شه‌کردنی زمانی دایکی مندال بکرت؟

مندالانی کورد له کوردستان و مندالانی نۆروژی له نۆروژ زمانی دایک له ریی گه‌لێک بواری جیا‌جیا و له په‌یوه‌ندی له‌گه‌ل خه‌لکی جو‌راو‌جو‌ردا قیر ده‌بن، بۆ نمونه له ناو خیزاندا، له‌گه‌ل خزم و کهسوکار و هاورییان، له باخچه‌ی مندالان، له قوتابخانه، له دوکان و فرۆشگاکان، له دهر‌وه‌ه له کۆلان و له ناو پاسدا. به دریزی رۆژ مندال بواری بۆ هه‌له‌که‌یه‌یت بۆ نه‌وه‌ی زمانی دایک بیستیت و به‌کاری به‌هینیت. گه‌لێک له مندالانی که‌مینه‌کان له نۆروژ بواریکی که‌م و دیاری‌کراویان هه‌یه بۆ گه‌شه‌پیکردنی زمانی دایکیان. زۆربه‌ی زۆریان تنه‌ها له ماله‌وه بواریان بۆ دهر‌مخسیت که گوئیان له زمانی دایک بیت و به‌کاری به‌هین. نه‌مه‌ش قورسایه‌یه‌کی زۆر ده‌خاته سه‌رشانی دایک و باوک و قوتابخانه، که ده‌بیت و پۆیسته گه‌شه‌کردنی زمانی دایک چالا‌ک بکهن. لیب‌رسراو و گه‌وره‌مکانی ده‌وری مندال ده‌بیت بواری بۆ مندال بره‌مخسین بۆ نه‌وه‌ی به زۆرترین ریزه به زمانی دایک قسه بکهن، چ له ناو خیزاندا یان له دهر‌وه‌ی خیزان.

گهلیک شارموانی باخچهی مندالانی کراوهمیان همیه که بواریان رمخساندووہ بو نموهی دایک و باوک لهگهل مندالهمکانیان له باخچه ناماده بن. لهوئ دمتوانن دایک و باوکی دیکه و مندالهمکانیان له کاتی یاریکردن و چالاکیه سوسالیبیهکانی تر دا ببینن. له کتیبخانهکانی همدیک له شارموانیهکان بواری خویندنهوهی چیرۆک و حیکایهت به زمانی جوراوجور فراههم دهکن. ههروهه کتیبخانهکان کتیبی تاییهت به مندالان و گهنجان و کتیبی گوئیلنگرتن به چهندين زمان به قمرز دهبخشن. دمتوانیت له شارموانیهکمت پرسیار بکهیت دهربارهی نموهی که چ بهرنامه و بواریکی رمخسیندراویان همیه بو نموه. جگه لهمه دایک و باوک، باخچهی مندالان و قوتابخانه دمتوانن سوود له کتیبخانهی فرهمانیی سهر به کتیبخانهی دهیکمانسکه له نوسلو و مربرگرن.

لهوئ *Det flerspråklige bibliotek ved Deichmanske bibliotek i Oslo* (www.dfb.deichman.no)

کتیبی مندالان و گهورهسالانیش به زمانی جوراوجور دهست دهکویت. کتیبخانهی شارموانی و ناوچهکان دمتوانن هاریکاریت بکن بو نموهی له ریی نموانهوه کتیبی له کتیبخانهیهی نوسلووه بو بخوازن. له سایتی نینتهرنیتی www.morsmal.no به زمانی جوراوجور کتیب و کتیبی گوئ لیگرتن و ههروهه گورانی و شيعر و حهکایهت دهبنرتیهوه.

7. دمتوانریت چی بکریت بو نموهی پشتگیری گهشهکردنی زمانی نوروژی مندال بکریت؟

چوون بو باخچهی مندالان دهستپیکیکی چاکه بو گهشه پیکردنی زمانی نوروژی لای مندالانی فره زمان. ههروهه زور گرنکه که باخچهی مندالان، بنکهی تهندروستی، قوتابخانه و دایک باوکان پیکهوه هاوکارییهکی چاک بکن. باخچهی مندالان و قوتابخانه بهر پرسیاریتیهکی مهزنیان دهکویته سهر شان بو گهشه پیدانی زمانی نوروژی مندال، بهلام رولی دایک و باوکیش گرنگییهکی زوری همیه له گهشه پیکردنی زمانی نوروژی لای مندال. دایک و باوکان دمتوانن بو نمونه پالپشت و تمواکهری کارهکانی باخچهی مندالان و قوتابخانه بن له بواری زمان فیربووندا، هههچهنده گهر دایک و باوکهکه خوشیان به باشی زمانی نوروژی نهزانن.

بو مندالانی تهمهن پیش قوناعی قوتابخانه دهشیت باخچهی مندالان بواری باش و جوراوجور بو گهشهکردنی زمان فیربوون دابین بکات. وه کاتیک که مندال گهوره بوو و چووه قوتابخانه، نهوا دهشیت SFO یان چالاکیهکانی قوتابخانه و نارموزوهکانی کاتی پاش قوتابخانه و مک توپی پین، کورس، دانس و ههلهپرکین، قوتابخانهی کولتوری و هاوشیوهکانی شوئینیکی پیکهگهشنتی باش بن بو گهشهکردنی زمان و لایهنی سوسیل و تیکه لاوبوون. دایک و باوک دمتوانن هانی مندالهمکانیان بدهن بو بهشداریکردن لهو چالاکیهکاندا.

باخچهی مندالان بهر پرسیاریتی گهشه پیکردنی زمانی مندالی دهکویته سهرشان نهمهش به هاوکاری دایک و باوکهکان. باخچهی مندالان له ریگهی پلانی چوارچیه دارتیراوی تاییهت به ناومرۆک و نهرکهکانی باخچهی مندالان gjennom *Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver* نهرکی سهرشانینتی که "پشتگیری مندال بکات له بهکار هینانی زمانی دایکی و له ههمان کاتدا تواناکانی مندالهمکه له فیربوونی زمانی نوروژی پیدایههیز بکات" (وهزارهتی زانیاریی ۲۰۱۱: ۳۵). دایک و باوک دمتوانن لهگهل ماموستای باخچهی مندالاندا گفتوگو و راویژ بکن دهربارهی نموهی که مندالهمکه چ جوره پنیوستیهکی همیه بو چالاککردنی زمانهمکه، بو نمونه که نایا مندالهمکه پنیوستی بهوهیه که یاریدههریکی جووتزمانهی *Tospråkligassistent* ههینیت یاخوود بهرنامهی دیکهی پهرومدهی زمانی له باخچهکه بو فراههم بکن.

8. نایا دهینت هو ی چی بنیت که مندالهمکه له باخچهی مندالان قسه نهکات؟

نهم مندالانهی زمانیکی نوی فیر دهبن، به شیوازی جوراوجور پهنا دهبنه بهر بهکار هینانی نهم زمانه. همدیک مندال دهست بهجی دهست دهکن به بهکار هینانی وشه و رسته به زمانه نویهکه، له کاتیکدا همدیک مندالی دیکه پنیوستیان به

ماوهی زیاتر ههیه، ههندیک جار دهگاته چهئین مانگ، تا دهگه نهوهی به زمانه تازه که تهعبیر له خویان بکهن. کاتیک مندالیک دهچته باخچهی مندالان، که تیایدا زمانی دایک بهکارناهیتریت بارودوخیکی زحمهت بو مندالهکه دروست دهکات. هر بویه لهم ماوهیدا ماملهکر دنیکی نزیک و دلنیاپانه به تایهتی له لایهن کارگوزار و گهورمکانی ناو باخچهوه زور گرنکه. هر چهئنده که مندال نهوانیت به نوروژی لهگهل مندال و گهورمکانی باخچهی مندالاندا قسه بکات، ئهوا گرنکه که پهوهندی لهگهل مندالهکدا به شتوای تر ئهجام بدریت، بو نمونه به شتوهی پهئجه بو شت راکیشان و بهکارهینانی جوولهی دهست و دم و چاو و جهسته. مندال هر چهئنده له توانیدا نهیت به زمانی نوروژی تهعبیر له خوی بکات، به لام به بهردموامی زانیاری و زانین دهربارهی ئهوا زمانه تازه کوردهکاتهوه. ههندیک مندال به هۆکاری جیاوازه گهشهکردنی زمانیان دوا دهکویت یاخوود تووشی کیشهی فیروون دهین. لهم حالتهدا دهیت باخچهی مندالان و دایک و باوکان پیکهوه هاوکاری پهکتری بکهن بو چوئیتی یارمهتیدانی مندالهکه، بو نمونه له ریگی داوکردن و بانگکردنی کهسانی پسپور له دهرموهی باخچه بو لیکوئینهوه له گهشهکردنی زمانی مندالهکه و پیدانی یارمهتی پیویست هم له مالهوه و هم له باخچهی مندالانیش.

هر چهئنده ئهگهر مندال تیکه لای لهگهل مندالان و گهورهسالانی هاو زمانی خوی نهیت له باخچهی مندالان، ئهوا کاریکی پوزنهت و باشه، که له پیناو گهشهکردنی فرزمانهیی مندالهکدا، دان به زمانی دایکیدا بزیت و بههای خوی بدریتی. هر بویه وا باشه که کاتیک دایک و باوک دهچن بو باخچه به زمانی خویان لهگهل مندالهکانیادا قسه بکهن - لهو کاتاندا که ئاساییه. هر وهها فرمانبهر و کارگوزهرانی باخچهی مندالانیش که به زمانی دایکی مندالهکه ناتوان بدوین، دهیت به بابهخهوه بروانه زمانی مندالهکه، بو نمونه بهوهی که خویان فیرو چهند وشه و گورانی و شیعریکی زمانی دایکی مندالهکه ببن. شتیکی باشیش دهیت بو گهشهکردنی فرزمانهیی مندالهکه گهر مندال و گهورهسالانیک له باخچهکدا کار بکهن که زمانی مندالهکه بزائن.

9. نایا کاریکی باشه گهر کهسانی یاریدهری جووتزمانه **Tospråkligassistent** له باخچهی مندالاندا ههین؟

له باخچهکانی مندالاندا گهلێک منال زمانیکی دیکهیی دایکیان ههیه و زمانی نوروژی وهک زمانی دووههم فیرو دهین. گرنکه که له مندال تیکههین و بواری تهعبیرکردن له خوی بو برهخشیندریت. باخچهی مندالان دهیت پشتگیری مندال بکات له بهکارهینانی زمانی دایکی و له ههمان کاتدا چالاکانه تواناکانی له زمانی نهروبییدا پیش بخت.

(Rammeplanen 2011:35)

به چاو پۆشین لهوهی که نایا فرمانبهرانی ناو باخچه زمانی مندالهکه دهران یان نا، ئهوا دهوانریت پشتگیریکردنی مندالهکه به چهئین شتوهی جیاچیا بکرتیت، به لام بو زوریهی مندالان گهلێک گرنکه که یاریدهدهری جووتزمانهیان (ماموستای یاریدهدهری زمانی دایک) ههیت له باخچهکاندا. فرمانبهرانی خاوهن جووتزمانه (واتا که نوروژی و زمانی دایک دهران) دهوانن به زیادکردنی کهشیکی دلنیاکهرانه بو مندالهکه و دایک و باوکی خزمهت پیشکesh بکهن و وهک پردیکی پهوهندی له نیوان مالهوه و باخچهی مندالاندا رۆلی خویان بگهرن. به یاریدهی کهشیکی گهوره که زمانی مندالهکه بزانتیت، ئهوا مندالهکه دهوانیت له کاتی تیکه لای بوون و پهوهندیگرتن لهگهل مندال و گهوره دیکهیی ناو باخچهکدا هم تیکهات و هم لیشی تیکهات. مندالهکه بواریکی بههاداری بو دهرمخسیت بو بهردموام دان به گهشهکردنی زمانی دایکی و له ههمان کاتیدا پشتگیری و دهرمگرتیت له گهشه پیدانی تواناکانی له زمانی نوروژییدا.

گشت ئهوا باخچهی مندالانیهی که مندالانی زمان کهمینیهیان ههیه، دهوانن له شارموانی داوای پاره و پشتگیری دهولتی بکهن له ریی پارهی تهرخانکراو و بهخشینی تایهت به بهرنامهی کاری وابسته به باشترکردنی تیکههشتنی زمان له ناو مندالانی زمان کهمینیهی تهمن پیش قوناغی قوتابخانه. ئهوا پاره و بهخشینه دهکرتیت بو نمونه بهکار بهینرین بو دامهزراندنی ماموستای یاریدهدهری جووتزمانه که دهوانیت یاریدهی مندالهکه بدات له گهشهکردنی جووتزمانهیدا. دهربارهی ئهوه دهوانیت لهو پهخشنامهیهی خوارموهه که تایهته به پارهی بهخشرای دهولتی بو باخچهکانی مندالان زانیاری زیاتر بخوینیتهوه:

1 0 . کاتیک که مندال دهچیته فوتابخانه

دهشیت قوناعی گواستنهوه له باخچهوه بۆ فوتابخانه ساتهوهختیکی مهزن بیت بۆ مندال و دایک و باوکی. راسپارده بۆ شار موانییهکان دهکرتیت که پلانی هاوکاریکردنی تایبتهت به خویمان ناماده بکهن بۆ ئهم گواستنهوهیه، وه دهبیت باخچهکانیش له پلانی سالانهیاندای پلانیان ههبتیت بۆ قوناعی گواستنهوه له باخچهوه بۆ فوتابخانه. دایک و باوک دهتوانن ئهم زانیارییهانه له باخچهی مندالان یان له لای شارهوانی وهربگرن.

سهبارتهت به ئهرکهکانی فوتابخانهش بهرامبهر به مندالانی زمان کهمینهکان، ئهوا به تایبتهتی دهبیت ناگاداری پههگرافی § 2.8 له یاسای خویندن بن و ئاور لهو یاسایه بدریتهوه.

له پههگرافی § 2.8 که تایبتهت به یاسای قیرکردنی زمان بۆ مندالانی کهمه نهتهواپهتییهکاندا هاتوهوه

ئهو فوتابیانهی که له فوتابخانهی بنهرمتین و خاوون زمانیکی تری دایکن نهک توروژی، مافی خویندنی وانهی توروژی تایبتهتیاں ههیه تا ئهو کاتهی له زمانی توروژییدا توانایان دهگاته ئاستیک که بتوانن وانه و خویندنی ناسایی فوتابخانه بخوینن. گهر پیویست بکات ئهوا ئهم فوتابیانه دهتوانن وانهی زمانی دایک، خویندنی وانه به جووتزمانه یان ههردوو وانهکه پیکهوه وهربگرن.

دهکرتیت خویندنی وانهی زمانی دایک له فوتابخانهیهکی تر بخوینرتیت وهک لهو فوتابخانهیهی که فوتابییهکه لیهتی.

گهر بهرپرسیانی خویندن له شارموانییهک نهیانتوانی خویندنی زمانی دایک و وهگرتنی وانه به جووتزمانه دابین بکهن، ئهوا دهبیت شارهوانی وانه و خویندنی دیکهی گونجاو بۆ فوتابییهکان فهراههم بکات.

دهبیت شارهوانی پیش دهرکردنی بریاری پیدانی خویندنی وانهی زمان به فوتابییهکان ههلسهنگاندن بۆ ئاستی ئهو فوتابیانه له زمانی توروژییدا بکات. ههروهها دهبیت هاوکات له کاتی خویندنی وانهی زماندا ههلسهنگاندن بۆ فوتابییهکان نهجام بدریت، وه ئهم ههلسهنگاندنه دهبیته بنهمایهک بۆ ئهوهی که بریار لهوه بدریت که ئایا دهکرتیت فوتابییهکان بهرموام بن له وهگرتنی وانهی قیریوونی زمان پاخوود دهبیت وانه ناساییهکان بخوینن له فوتابخانهدا.

روونکردنهوهی ههندیک وشه و زاراه

زمانی دووههه: ئهو زمانهیه که مندال جگه له زمانی دایکی ئاساییانه له ژینگهی دهوروبهری قیری دهبیت.

زمانی زۆرینه: ئهو زمانهیه که زۆر بهی زۆری دانیشتوانی ولاتیک پیی دهوین. دیاره له ولاتیکی وهک نوروژییدا زمانی توروژیی به زمانی زۆرینه نهژمار دهکرتیت.

زمانی کهمینه: ئهو زمانهیه که له لایهن بهشیکی دانیشتوانی ولاتهوه قسهی پیی دهکرتیت. له نوروژییدا زمانی رهچهلهکی وهک سامی خواروو، سامی لولی و سامی ژووروو، وه زمانی کهمینهی نیشتمانی بۆ نمونه زمانی کۆتینسک. ههروهها بهشیک له دانیشتوانی بیگانه زمانی کهمینه بهکار دههینن وهک پۆلونی، کوردی، سوّمالی، عهربی، تورکی، قیتنامی، تیگرینی و زۆر زمانی دیکه.

زمانی دایک: زور کس همن پنیان وایه که زمانی دایک نهو زمانیه که یهکم جار فیری دهیبت، یا نهو زمانه که باشتر قسمی پیدهکیمیت یان نهو زمانیه که ناسنامهی خوتی تیدا دهینیتتهوه. هندیک پییان وایه که چند زمانیکی دایکیان هیه، وه فرهمانیی زمانی دایکیانه.

فرهمانی: نهو وشهیه وهک زاراهیهکی کزکراوه بو دوو- یان فرهمانی بهکاردهینریت. به واتایهکی دی مندال له بارودوخیکدایه که زمانی زیاتر دهزانتیت وهک له تنها زمانی دایک.

بهنگهنامه دهولتهتیهکان بو بهریوهپردن

یاسای باخچهکانی مندالان

<http://www.lovddata.no/all/nl-20050617-064.html>

پلانی چوارچیوه داریژهری ناوهروک و نهرکهکانی باخچهی مندالان

<http://www.udir.no/Barnehage/Rammeplan/>

یاسای فیرکردن

<http://www.lovddata.no/all/nl-19980717-061.html>

هندیک نامیلکهی دیکه دهربارهی فرهمانی

Gjervan, Marit (red.) 2006:

Temahefte om språklig og kulturelt mangfold i barnehagen. Kunnskapsdepartementet.

Høigård, Anne; Mjør, Ingeborg og Hoel, Trude 2009:

Temahefte om språkmiljø og språkstimulering i barnehagen. Kunnskapsdepartementet.

Mjelve, Astrid Øygarden 2002:

Hør på maken. Tospråklig assistanse i barnehagen. Barne- og familiedepartementet.

Nasjonalt senter for flerkulturell opplæring (NAFO) 2010:

Ressurshefte – flerspråklig arbeid i barnehagen. Kunnskapsdepartementet.

مألپهری نینتهرنیتی گونجاو

نهوانه که خوازپارن ناموژگاری و رینمایي دهربارهی خویندنی فرهمانی له باخچهی مندالان یان قوتابخانه وهربگرن، دهتوانن سهردانی مألپهری سهرهکی سهنتهری نیشتمانی بو فیرکردن و راهینانی فرهمانی (NAFO)

<http://nafo.hioa.no>

ههروها نافو سهپرشتهي مالپهري بابهتي زماني دايش www.morsmal.no دهكات. لهم مالپهري سهچاومهكاني فير بوون، كتيب، كتيببي بيستن (گوي ليگرتن)، گوراني و حيكايهت و گيرانهوه به زماني جياجيا بو باخچهي مندالان و قوتابخانه به دهست دهكويت.

بهريومهرايهتي پهرومهده و خويندن مالپهري ئينتهر نيئي هميه بو باخچهي مندالان و قوتابخانه. لهويديا رينمايي، پلاني چوارچيوه داريزراو و رينيشاندهر و زور ريساي تر دهبيز نيتهوه www.udir.no

نويهري دايك و باوكان بو خويندني بنهري (FUG) و نويهري دايك و باوكان بو باخچهي مندالان (FUB) سهچاومهكي ئينتهر نيئيبان هميه بو دايك و باوكاني خاو من مندال له قوتابخانه و باخچهي مندالان.

<http://www.fug.no/> <http://www.fubhq.no/>

Nettstedet *Flere språk til flere* ved universitetet i Tromsø gir råd og informasjon til flerspråklige familier.

مالپهري ئينتهر نيئي زماني زياتر بو خلكي زياتر له زانكوي تر و مسو ناموزگاري و زانياري به خيزاناني فره زمانه دهدات. <http://site.uit.no/flerespraaktil flere/>

سهنتهري نيشتيماناي بو خويندن و راهيناي فره كولتوريي

Nasjonalt senter for flerkulturell opplæring

Høgskolen i Oslo og Akershus

Besøksadresse: Wergelandsveien 27

Postadresse: Pb. 4 St. Olavs plass, 0130 Oslo

Telefon: +47 22 45 22 82

Faks: +47 22 45 21 05

E-post: nafo@hioa.no

<http://nafo.hioa.no>